

Καταβασίες τῆς Ὑψώσεων τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ωδή α΄. Ἦχος πλ. δ΄

«Σταυρόν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ράβδῳ, τὴν Ἐρυθρὰν διέτεμε, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι· τὴν δὲ ἐπιστρεπτικῶς, Φαραὼ τοῖς ἄρμασι, κροτήσας ἤνωσεν· ἐπ' εὐρους διαγράψας, τό ἀήττητον ὄπλον· διό Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν· ὅτι δεδόξασται».

Ὁ Μωυσῆς, ἀφοῦ χάραξε σὲ εὐθεία γραμμὴ στό νερό μέ τή ράβδο του τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, χώρισε στά δύο τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα, γιὰ νά περάσει πεζῆ ὁ Ἰσραηλιτικός λαός. Τὴν ἴδια δὲ (τὴ Θάλασσα), ὅταν γύρισαν μέ ἄρματα τοῦ Φαραὼ καταδιώκοντας τό λαό, ἀφοῦ τὴν χτύπησε πλαγίως, τὴν ἔνωσε πάλι (γιὰ νά πνίξει τούς διώκτες), ἀφοῦ σχημάτισε στό πλάτος τῆς Θάλασσας

τό άήττητο όπλο του σταυρου. Γιαυτό άς άνυμνούμε τό Θεό μας, γιατί μέ ό,τι έκανε δοξάσθηκε ή δύναμή του.

Ή υπόθεση τής ώδής αναφέρεται στή θαυμαστή διάσωση τών Έβραίων από τό διωκτικό μένος καί τήν κακότητα του Φαραώ, ήγεμόνα τών Αιγυπτίων. Τά γεγονότα είναι γνωστά. Οι Έβραίοι στενάζουν κάτω από τόν έπαχθή ζυγό τών Αιγυπτίων. Μέ τήν παρέμβαση του Μωυσή, ό Φαραώ, μή άντέχοντας τά θαυμαστά σημεΐα καί τίς φοβερές πληγές πού επέφερε ό Θεός διά μέσου του άπεσταλμένου υπηρέτη του, άφησε έλεύθερο τόν Ίσραήλ νά γυρίσει πίσω στή χώρα τών πατέρων του. Άφοϋ όμως αναχώρησε ό λαός, ό μισοφύλος άρχοντας μετάνιωσε. Θέλησε νά γυρίσει πίσω τούς έλευθερωθέντας σκλάβους.

Εστειλε, λοιπόν, τούς άρματηλάτες του για νά εκπληρώσουν τήν προσταγή του. Ό λαός είχε ήδη φθάσει μπροστά στήν Έρυθρά θάλασσα. Πώς όμως θά μπορούσε νά διαπλεύσει τό ύγρό στοιχείο, μή διαθέτοντας μέσα πλωτά; Στήν άμηχανία του αύτή προστέθηκε καί ό φόβος, γιατί είδε ξαφνικά τό πλήθος τών άρμάτων τών Αιγυπτίων νά τούς καταδιώκει καί νά άπειλει τήν μόλις άποκτηθείσα έλευθερία τους καί τή ζωή τους. Ή θέση τους ήταν άπελπιστική. Παρέλυσαν από φόβο ή καρδιά καί τά γόνατά τους. "Αρχισαν νά φωνάζουν καί νά κλαΐνε. Τότε παρενέβη ό έλευθερωτής. Μέ υπόδειξη του Θεου ό Μωυσης, πού ήγεΐτο του λαου, χάραξε μέ τή ράβδο του σταυροειδώς τή θάλασσα, ή όποία χωρίστηκε στά δύο, τά νερά όρθώθηκαν ένθεν καί ένθεν, καί άφησαν νά φανεΐ ό πυθμένας τής θάλασσας σαν χέρσα γη. Τότε όρμησε ό λαός καί διόδευσε πεζή τό άναφανέν χωρίσμα.

Τό ίδιο έκανε καί τό στρατεύμα του Φαραώ. Οι στρατιώτες όρμησαν καί αύτοί μέ τά άρματά τους στό χωρίσμα τής θάλασσας, καταδιώκοντας τόν άμαχο λαό. Όταν όμως είχαν περάσει οι Έβραίοι στήν αντίπερα όχθη καί ένόσω οι διώκτες διέτρεχαν άκόμη μέ όρμή τό θαλάσσιο βυθό, ό Μωυσης χτύπησε καί

πάλι σταυροειδῶς τὰ θαλάσσια νερά, τὰ ὅποια ἐνώθηκαν γιά νά πνίξουν πανστρατιά ἵππους καί ἀναβάτες.

Ἡ σκηνή ἦταν πράγματι φριχτή καί μεγαλειώδης. Ἐκείνη τήν ἡμέραν ἔβλεπες ἕναν ἄνθρωπο θηριώδη καί πωρωμένο, ὁ ὁποῖος, ἂν καί εἶχε ἀναγνωρίσει τήν ἀνωτερότητα τοῦ Θεοῦ τῶν Ἑβραίων, πεισθεῖς ἀπό τὰ γεγονότα πού ξητυλίχθηκαν μπροστά του, ἐν τούτοις, σκοτισμένος ἀπό τό πάθος τῆς ἀλαζονείας καί πνιγόμενος ἀπό τό μῖσος κατά τοῦ λαοῦ πού τόσα χρόνια βασάνιζε, τὰ ἔβαλε πάλι μέ τόν ἀληθινό Θεό! Θέλησε νά ἀναμετρηθεῖ μαζί του, πιστεύοντας στά ἄρματα καί τήν πολεμική του μηχανή.

Μέ τόν τρόπο αὐτόν ὁ Φαραώ χαρακτήθηκε στήν ἱστορία ὡς τό κλασικότερο παράδειγμα κουφότητος καί ἀλαζονείας, μοχθηρίας καί κακότητος, πωρώσεως πνευματικῆς καί ἔσχατης ἠθικῆς ἐξαθλιώσεως!

Καί ἀπό τήν ἄλλη ἔβλεπες ἕνα λαό δειλό καί ἀδύναμο, πού ἔτρεμε μπροστά στή μαιφόνου ἀπειλή τοῦ στυγεροῦ ἄρχοντα, ἕνα λαό πού συγκλονιζόταν κυριολεκτικά μπροστά στή διαγραφόμενη ἀπειλή. Ἐβλεπες ἐπίσης καί ἕναν ἄξιον ὑπηρέτη, ὁ ὁποῖος στεκόταν σάν βράχος στήν ἀποστολή πού ἔλαβε ἀπό τό Θεό, ἕναν ἄξιον ἡγέτη ἑνός λαοῦ ἀνίσχυρου καί φοβισμένου. Καί τέλος ἔβλεπες ἕνα Θεό παντοδύναμο, ὁ ὁποῖος πάταξε ἀμείλικτα τή σκληρότητα τοῦ ἀνόητου ἡγεμόνα.

Ἐβλεπες θαύματα πολλά. Μιά θάλασσα νά χωρίζεται, ἕνα βυθό νά διαφαίνεται, ἕνα λαό νά πεζοπορεῖ, βλέποντας ἐκατέρωθεν τὰ κύματα νά ὑψώνονται σάν τείχη στερεά, ἕνα στράτευμα νά ὀδεύει ὑπνωτισμένο τό ὑγρό στοιχεῖο καί νά καταποντίζεται σ' ἀγριεμένα κύματα τῆς θάλασσας! Γι' αὐτό κι ὁ λαός μετά τή διάσωσή του δόξασε μέ χορούς καί τύμπανα καί ἄσματα τό Θεό τῶν πατέρων του γιά τή θαυμαστή του διάσωση καί τὰ ἄπειρα μεγαλεῖα Του.

Ἡ διάσωση ὁμως αὐτή ἔχει καί τυπολογική σημασία. Ἡ χάραξη τῆς Θάλασσας μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, τό χώρισμα τῶν ὑδάτων, ἡ διέλευση τοῦ λαοῦ καί ὁ πνιγμός τῶν Αἰγυπτίων, προτύπωναν τόν Τίμιο Σταυρό, στόν ὁποῖον πέθανε ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου, τό ὄπλο τό κραταιό καί τό ἀήττητο. Μέ τό σταυρικό του θάνατο ὁ Κύριος δάμασε τή Θάλασσα τῆς ἀμαρτίας, ἔστρωσε δρόμο στέρεο καί ἀσφαλὴ γιά νά περάσει ὁ ἄνθρωπος ἀπό τή χώρα τῆς δουλείας τῆς ἀμαρτίας στή γῆ τῆς ἐπουράνιας Θείας Βασιλείας, δημιουργώντας τό Πάσχα τῆς ζωῆς καί πνίγοντας στά νερά τῆς Θείας του δυνάμεως τά στίφη τῶν εἰδεχθῶν δαιμόνων, τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ.

Παράλληλα ἡ διάσωση ἐκφράζει τυπολογικά καί τό θαῦμα τῆς Παρθένου. Ὅπως δηλαδή τά νερά διαχωρίστηκαν προσωρινά γιά νά περάσει ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ καί μετά τή διέλευση ἐνώθησαν καί πάλι, ἔτσι καί ἡ πάναγνη μήτρα τῆς Παρθένου, ἡ πύλη ἡ κλειστή ἀπό τήν ὁποία κανένας δέν πέρασε ποτέ, ἀνοιξε προσωρινά γιά νά περάσει δι' αὐτῆς καί νά ἔλθει στόν κόσμο ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, γιά νά κλείσει καί πάλι καί νά μείνει ἀδιόδευτη μετά τή γέννηση τοῦ Ἐμμανουήλ. Ἐκφράζεται μέ ἄλλα λόγια ὁ ἄφθορος τόκος τῆς Πανάγνου.

Ἡ ὡδή αὐτή εἶναι πραγματικά μεγαλειώδης. Θά τή συναντήσουμε καί σέ πολλές ἄλλες ὡδές τῶν Καταβασιῶν, ἀλλά καί σέ ὁλόκληρη τήν Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς τό μεγάλο θαῦμα τοῦ Θεοῦ, ἡ δίκαιη ἀπάντησή του στήν κακότητα τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων καί τήν ἰταμή πρόκληση τῶν δυνάμεων τοῦ σκοτούς καί τῆς ἀμαρτίας.

Ὡδή γ'.

«Ῥάβδος εἰς τύπον τοῦ Μυστηρίου παραλαμβάνεται· τῷ βλαστῷ γάρ προκρίνει τόν ἱερέα· τῆ στείρευούση δέ πρῶην, Ἐκκλησίᾳ νῦν, ἐξήνθησε, ξύλον Σταυροῦ, εἰς κράτος καί στερῆμα».

Ἡ ράβδος (τοῦ Ἀαρών ἢ βλαστήσασα) χρησιμεύει σάν προτύπωση τοῦ μυστηρίου (τοῦ σταυροῦ καί τῆς Ἐκκλησίας)· διότι μέ τό βλαστό πού ἔβγαλε, κρίνει ποιός θά ὀριστεῖ ιερέας. Τώρα (στή νέα οἰκονομία τοῦ Θεοῦ) στήν πρώην Ἐκκλησία (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης) πού ἦταν στεῖρα, βλάστησε τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ, πού τήν ἔκανε στέρεη καί δυνατή.

Μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ, τήν περιπλάνησή του στήν ἔρημο καί τήν ἐγκατάστασή του στή γῆ τῶν πατέρων του, δημιουργήθηκε ζήτημα ἀπό ποιά πατριά ἐκ τῶν δώδεκα καί ἀπό ποιόν οἶκο θά λαμβανόταν τό ἱερατεῖο τοῦ λαοῦ. Μέ ὑπόδειξη τοῦ Θεοῦ πάρθηκαν δώδεκα ράβδοι ξηρές, μιά ἀπό κάθε οἶκο πατριάς, οἱ ὁποῖες τοποθετήθηκαν στήν Κιβωτό τῆς Διαθήκης στή Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου. Ὅποια ράβδος θά ἔβγαζε βλαστό, ἦταν σημεῖο ὅτι ἀπό τήν ἀντίστοιχη πατριά της ἔπρεπε, κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, νά λαμβάνεται τό ἱερατεῖο. Βλάστησε δέ ἡ ράβδος πού ἀνήκε στήν πατριά τοῦ Λευῖ, ἐπί τῆς ὁποίας ἦταν γραμμένο τό ὄνομα τοῦ Ἀαρών.

Ὅ,τι συνέβη τότε προτυπώνει τό μυστήριον τοῦ τιμίου Σταυροῦ καί τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παλαιά Ἐκκλησία (ἡ Συναγωγή) ἦταν στεῖρα καί ἄγονη. Ἀνήκε στήν πρώτη οἰκονομία τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' αὐτήν ἔλειπαν τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ πλήρης ἐνέργεια τοῦ παναγίου Πνεύματος, τό πλήρωμα τῆς λυτρωτικῆς του χάριτος. Ἦταν γηρασμένη καί ἀδύναμη.

Μέ τό λυτρωτικό ὄμως πάθος τοῦ Χριστοῦ πού ἔγινε ἐπάνω στό σταυρό, τόν ὁποῖο προτύπωνε ἡ παλαιά ἐκείνη ράβδος πού ἐξήνθησε, βλάστησε ἡ νέα ζωή τοῦ Θεοῦ, τό σφρίγος τῆς νέας λυτρωτικῆς οἰκονομίας, γράφτηκε ἡ Νέα Διαθήκη στό αἷμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί ἡ παλαιά Ἐκκλησία ἀναζωογονήθηκε στή νέα Ἐκκλησία, «ἦν περιεποιήσατο ὁ Κύριος διά τοῦ ἰδίου αἵματος». Μέ τόν τιμιο Σταυρό κραταιώθηκε τό μυστήριον τοῦ Θεοῦ,

στερεώθηκε ή Έκκλησία του στόν κόσμο καί δοξάστηκε τό άγιο Όνομά του στά πέρατα τῆς γῆς.

Ώδή ε΄

«Ώ τρισμακάριστον Ξύλον! έν ῶ έτάθη Χριστός, ό Βασιλεύς καί Κύριος· δι΄ οὔ πέπτωκεν ό ξύλω άπατήσας, τῶ έν σοί δελεασθείς, Θεῶ τῶ προσπαγέντι σαρκί, τῶ παρέχοντι, τήν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

Ώ ξύλο τρισμακάριστο! πάνω στό όποῖο άπλωσε τό σῶμα του (σταυρώθηκε) ό Βασιλεύς καί Κύριος· διά τοῦ όποῖου έπεσε (ήττήθηκε) αυτός (ό διάβολος), ό όποῖος, διά τοῦ ξύλου (τοῦ δέντρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ) έξαπάτησε (τόν άνθρωπο στήν Έδέμ διά τῆς βρώσεως τοῦ άπαγορευμένου καρποῦ), άφοῦ δελεάστηκε άπό τό Θεό πού καρφώθηκε έπάνω σου, κατά τή σάρκα του (τήν ανθρώπινη φύση του), καί ό όποῖος παρέχει εἰρήνη στίς ψυχές μας.

Τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ εἶναι πραγματικά τρισμακάριστο. Ξύλο άγιο καί τιμημένο. Πάνω του πέθανε ό ἴδιος ό Θεός. Πέθανε τό σῶμα Του φυσικά, τό όποῖο προσέλαβε άπό τήν άχραντη Μητέρα του. Δέν πέθανε ή Θεότητα, ή όποία, ὡς πνεῦμα άπειρο, αἰώνιο καί αναλλοίωτο, εἶναι άπαθής, βρίσκεται πέρα άπό παθήματα άρμόζοντα στήν κτιστή καί πεπερασμένη φύση τῶν ανθρώπων. Μιά τέτοια φύση ἦταν καί αυτή μέ τήν όποία ένώθηκε ή φύση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, φύση κτιστή, δυνάμενη νά πάθει καί νά άποθάνει.

Άλλιῶτικά, πῶς θά έσωζε μέ τό πάθος της τόν άνθρωπο άπό τήν άμαρτία καί τόν αἰώνιο πνευματικό θάνατο;

Στό Σταυρό άπλωσε τό πανακήρατο σῶμα του ό Κύριος. Καρφώθηκε σ΄ αυτόν σάν έπονείδιστος κακοῦργος. Τόν έβαψε μέ τό πανάσπιλο αἷμα του, μέ τό όποῖο ξέπλυνε τίς άμαρτίες ὅλου τοῦ κόσμου, άφάνισε τίς ένοχές τῆς

ἀμαρτίας, καθάρισε τή φύση ἀπό τούς σπίλους τῆς φθορᾶς, τήν ἀφθαρτοποίησε καί τή θέωσε. Στό Σταυρό ὁ Θεός πάτησε μέ τό θάνατό Του τό θάνατο· «θανάτω θάνατον πατήσας», ψάλλει πανηγυρικά ἡ Ἐκκλησία μας. Νίκησε τό μεγάλο ἐχθρό, πού ἔπνιγε ἀσφυκτικά τόν κόσμο.

Στό Σταυρό ὁ Χριστός διαπόμπευσε τίς ἀρχές τοῦ σκότους καί τῆς ἀνομίας, τό διάβολο, πίσω ἀπό τόν ὁποῖο βρισκόταν τό τραγικό δρᾶμα τῶν ἀνθρώπων. Αὐτός κατόρθωσε μέ τήν πανουργία του νά παραπλανήσει καί νά παρεμποδίσει τόν πρωτόπλαστο, νά τόν ρίξει στό χάος τῆς παρακοῆς καί τῆς ἀποστασίας. Μέ τή σειρά του ὁμως δελεάστηκε κι αὐτός ἀπό τήν ἀπειρόσοφη βουλή τοῦ Θεοῦ, μή γνωρίζοντας τό θεῖο λυτρωτικό μυστήριο. Συνήργησε νά σταυρωθεῖ ὁ Χριστός, τόν ὁποῖο θανάσιμα μισοῦσε καί ζήλευε, μή ἔχοντας ὁμως συναίσθηση ὅτι ὁ θάνατος ἐκεῖνος δέν ἦταν θάνατος ἐνός δίκαιου καί ἀνεπίληπτου ἀνθρώπου, ἀλλά ὁ θάνατος τοῦ Θεοῦ, πού ἦταν ἐνωμένος μαζί του. Ἔτσι πλανήθηκε ὁ πλάνος, «πεπλάνηται ὁ πλάνος», ὅπως ψάλλει Θρηνηδούσα ἡ Ἐκκλησία τόν Κυριό της.

Στό Σταυρό ὁ Χριστός ἔδωσε τόν δυνατό (τό διάβολο) καί διήρπασε τά σκεύη του, καταργήσας τό κράτος καί τή δύναμή του. Στό τίμιο ξύλο δόθηκε ἡ μεγάλη μάχη καί κερδίθηκε ἡ παμμέγιστη νίκη, ἡ νίκη τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀγγέλων καί τῶν ἀνθρώπων· ἡ νίκη τῆς Θείας Βασιλείας.

Στό Σταυρό ἔγινε ἡ εἰρήνευση Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Καταργήθηκε τό μεσότοιχο τῆς ἐχθρας πού χώριζε τόν Πλάστη ἀπό τά πλάσματά του, ἐπῆλθε ἡ συμφιλίωση, ἐνώθηκαν τά «τό πρὶν διεστῶτα». Οἱ ἄνθρωποι βρῆκαν παρρησία πρὸς τό Δημιουργό τους, ξαναβρῆκαν τό δρόμο πού ὀδηγεῖ πίσω στόν Πατέρα. Ἔγιναν τέκνα Θεοῦ καί «θεοί».

Ὅλα αὐτά προσδίδουν τεράστια αἴγλη στό τίμιο καί τρισμακάριστο ξύλο. Ὁ Σταυρός πάλλει τήν ψυχὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ αἴγλη του λαμπρύνει τίς

ὀρθόδοξες καρδιές. Εἶναι ὁ φωτεινός στύλος καί τό κρηπίδωμα τῆς Ὀρθόδοξης Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τόν τιμᾷ ὡς σύμβολο τῆς κραταιᾶς νίκης στό σημεῖο τοῦ πάθους, τῶν ἀγώνων καί τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν μαχητῶν τῆς Βασιλείας καί τῶν ἐργατῶν τῆς ἀρετῆς καί τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Οἱ πιστοί τόν φέρνουν ὡς φυλακτήριο κατά τῶν δαιμόνων, ὡς καύχημα καί σέμνωμά τους, τόν τιμοῦν ὑπερβαλλόντως καί μέ εὐλάβεια τόν προσκυνοῦν.

Ἔωδή στ΄

«Νοτίου θηρός ἐν σπλάχνοις, παλάμας Ἰωνᾶς, σταυροειδῶς διεκπετάσας, τό σωτήριον πάθος προδιετύπου σαφῶς· ὅθεν τριήμερος ἐκδύς, τήν ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκί προσπαγέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καί τριημέρω ἐγέρσει, τόν κόσμον φωτίσαντος».

Στά σπλάχνα τοῦ θαλάσσιου θηρός (τοῦ θηριοῦ, τοῦ κήτους), ἀπλώσας τίς παλάμες του σέ σχῆμα σταυροῦ ὁ Ἰωνᾶς, προδιατύπωνε μέ σαφήνεια τό σωτήριο πάθος (τοῦ Χριστοῦ)· ἀπό τό ὁποῖο (κήτος), ἀφοῦ βγήκε τήν τρίτην ἡμέρα, περιέγραψε μέ χρώματα ζωντανά τήν ὑπερκόσμια Ἀνάσταση Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, πού καρφώθηκε (στό Σταυρό) καί μέ τήν τριήμερη ἔγερσή του (ἐκ τῶν νεκρῶν), φώτισε τόν κόσμο.

Ἡ ὠδή αὐτή ἱστορεῖ τήν ὑπόθεση τοῦ Ἰωνᾶ· μιά ἱστορία πολύ παράδοξη καί ἰδιότυπη, τοῦ ἀνθρώπου νά παλεύει μέ τό Θεό. Ὁ Ἰωνᾶς ἦταν προφήτης. Ἀνῆκε στό Θεό, ἐνταγμένος στήν ὑπηρεσία του καί ἀφοσιωμένος δοῦλος του. Κάποια μέρα ὁ Θεός τοῦ ἀνέθεσε μιά ἀποστολή, νά κηρύξει μετάνοια στούς κατοίκους τῆς πόλεως Νινευή, τούς ὁποίους βάραιναν ἀμαρτίες καί κρίματα πολλά. Ὁ Ἰωνᾶς ὅμως ἀντέδρασε ἀρνητικά στό πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Δέ θέλησε νά ἀναλάβει τήν ἐκτέλεση τῆς προφητικῆς του ἀποστολῆς. Θά εἶχε βέβαια τούς λόγους του. Ἴσως νά εἶχε ἀποκάμει ἀπό τόν ἀμαρτωλό ἐκεῖνο

λαό. Σκέφτηκε νά φύγει από τό μέρος του, νά πάει μακριά, ἐλπίζοντας ὅτι ὁ Θεός θά τόν ἔχανε.

Ἄφελεις οἱ σκέψεις τοῦ πλάσματος. Γιατί ποιός μπορεῖ νά ἀποφύγει τήν παρουσία τοῦ παντεπόπτη Θεοῦ; Ὁ ἄνθρωπος ὅμως, ἔστω κι ἂν εἶναι προφήτης, δέν παύει νά ἔχει τίς ὅποιες στιγμές καί ιδιοτροπίες του. Ἐπιβιβάστηκε, λοιπόν σέ πλοῖο γιά νά πάει στήν πόλη Θαρσίς, νά εἶναι μακριά ἀπό τό Θεό καί νά ἡσυχάσει ὀριστικά μέ τό πρόβλημα πού τόν ἀπασχολοῦσε.

Κατά τόν πλοῦν ὅμως ὁ Θεός ἄδραξε τό δραπέτη. Σηκώθηκε τρικυμία καί τό πλοῖο κινδύνευε νά καταποντισθεῖ. Φάνηκε, ὅτι κάποιος ἀπό τούς ταξιδιώτες ἦταν ὁ αἴτιος τοῦ κακοῦ. Γιά νά βρεθεῖ δέ ποιός ἦταν ἔβαλαν κλήρους. Ὁ κλήρος σημάδεψε τόν Ἴωνᾶ, τόν παράδοξο ταξιδιώτη. Μέ ὑπόδειξή του τόν ἔριξαν στή θάλασσα, ἡ ὁποία ἀμέσως γαλήνεψε. Ὁ Ἴωνᾶς ὅμως δέν πνίγηκε. Κατά προσταγή τοῦ Θεοῦ, ἕνα τεράστιο θαλάσσιο κῆτος κατάπιε τόν προφήτη, ὁ ὁποῖος ἔμεινε στήν κοιλιά του τρεῖς μέρες καί τρεῖς νύχτες. ’

Εκεῖ ὁ προφήτης μεταμελήθηκε γιά τήν ἀπειθείά του, κατάλαβε πόσο μάταιο ἦταν νά μάχεται κανείς τόν παντοδύναμο καί μεγαλοδύναμο Θεό. Προσευχήθηκε μέ κατάνυξη, ὑμνολογώντας τό ἅγιο Ὄνομά του. Τήν τρίτη ἡμέρα τό κῆτος τόν ἐξήμεσε στή στεριά, αὐτός τότε μέ συντριβή καρδιάς ἐκπλήρωσε τήν προφητική του ἀποστολή. Ὁ Θεός νίκησε, ἀλλά καί ὁ ἄνθρωπος «νίκησε» στήν τόσο παράδοξη ἦττα του. Ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ ἐκπληρώθηκε. Ὁ Ἴωνᾶς ἀποκαταστάθηκε στό προφητικό του ἀξίωμα.

Τό πάθημα τοῦ Ἴωνᾶ ἔχει μεγάλη τυπολογική σημασία. Στό κῆτος ὁ Ἴωνᾶς παρέμεινε προσευχόμενος μέ τά χέρια του σέ σχῆμα σταυροῦ. Μέ τή στάση του αὐτή προτύπωνε τό σωτήριο πάθος τοῦ Χριστοῦ, τό σῶμα τοῦ ὁποίου ἀπλώθηκε στό Σταυρό, γιά νά σώσει τόν κόσμο ἀπό τήν ἁμαρτία.

Ἡ τριήμερη παραμονή του στήν κοιλιά τοῦ κήτους ὑποδήλωνε τήν ισόχρονη παραμονή τοῦ νεκρωμένου σώματος τοῦ Κυρίου στόν τάφο· ἐνῶ ἡ κατά τήν τρίτη ἡμέρα ἐκβρασή του στή στεριά, περιέγραφε σαφῶς τήν τριήμερη ἀνάσταση τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἡ ὁποία μέ τό πασχαλινό της φῶς καταλάμπρυνε τόν κόσμο, ντύνοντας τή φύση μέ τή φωτεινή στολή τῆς πνευματικῆς ἀνακαινίσεως καί ἀφθαρσίας.

Ἔωδή Θ'

«Μυστικός εἶ Θεοτόκε Παράδεισος, ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χριστόν, ὑφ' οὗ τό τοῦ Σταυροῦ ζωηφόρον ἐν γῆ, πεφυτούργηται δένδρον· δι' οὗ νῦν ὑψουμένου, προσκυνοῦντες αὐτόν, σέ μεγαλύνομεν».

Θεοτόκε, σύ εἶσαι Παράδεισος μυστικός, διότι χωρίς ἀνθρώπινο γεωργό (ἀνθρώπινη συνεργία) βλάστησες τό Χριστό, ἀπό τόν ὁποῖο φυτεύτηκε στή γῆ τό ζωηφόρο δέντρο τοῦ Σταυροῦ. Διά τοῦ ὁποίου τώρα ὑψουμένου (κατά τήν ὕψωση τοῦ τιμίου Σταυροῦ) προσκυνοῦντες τό Θεό (πού σταυρώθηκε σ' αὐτό), μεγαλύνουμε σέ, τήν ἄχραντη Μητέρα Του.

Μετά τόν Τριαδικό Θεό, ἡ ἀνύμνηση τῆς Ἐκκλησίας διαβαίνει στό ἄχραντο πρόσωπο τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τά δύο μυστήρια εἶναι ἀλληλένδετα. Τό χριστολογικό δόγμα ἐκβάλλει φυσιολογικά στό θεομητορικό. Ἡ Μητέρα δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς τόν Υἱόν. Ὅπου Ἐκεῖνος, ἐκεῖ καί αὐτή. Στόν ἄχραντο Υἱό ὑπάρχουν τό σῶμα καί τό αἷμα τῆς πάναγνης Μητέρας. Τό φοβερό δίδυμο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ, πού δυναμίτισε τό κράτος τῆς φθορᾶς καί ἐκτίναξε τό κράτος τοῦ θανάτου!

Ἡ ὠδή χαρακτηρίζει τή Θεοτόκο σάν παράδεισο μυστικό. Ἡ σύγκριση γίνεται μέ τόν πρῶτο παράδεισο στήν Ἐδέμ, στόν ὁποῖο τοποθετήθηκε ὁ Ἀδάμ νά ζεῖ μετά τή δημιουργία του. Στόν παράδεισο ἐκεῖνο ὑπῆρχε τό ξύλο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, καθώς καί τό δέντρο τῆς ζωῆς. Ἀπό τό πρῶτο

ἐκεῖνο ξύλο βλάστησε, διά τῆς παρακοῆς, ἡ ἀποστασία ἀπό τό Θεό καί ὁ θάνατος. '

Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἕνας νέος μυστικός Παράδεισος. Σ' αὐτόν φυτεύτηκε, χωρίς ἀνθρώπινη συνεργία, ὁ Χριστός, τό δένδρο τῆς νέας πνευματικῆς ζωῆς καί ἀφθαρσίας. Ὁ Χριστός μέ τή σειρά του ἀνύψωσε στή γῆ (στό Γολγοθά), τό ζωηφόρο ξύλο τοῦ Σταυροῦ, στό ὁποῖο, προσπαγεῖς, «ἀθανασίαν ἐπήγασεν ἀνθρώποις».

Κατά τήν Ὑψωση τοῦ τιμίου Σταυροῦ, οἱ πιστοί, προσκυνοῦντες τό σταυρωθέντα Κύριο τῆς δόξης, μεγαλύνουν τήν Ἀειπάρθενο Μητέρα του, ἡ ὁποία συνήργησε, κατά τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, στό ἄρρητο Θεῖο μυστήριον.

Πηγή: Ἱερά Μονή Αγίου Ἰωάννου Καρέα

Επιμέλεια: π. Στέφανος Κωστόπουλος

(Καθεδρικός Ἱερός Ναός Αγίας Τριάδος Βύρωνος)